

Kính thưa GS. TSKH Phạm Minh Hùng, Chủ tịch Hội phòng chống AIDS Hà Nội, Chủ tịch Tổng hội Y học Việt Nam; Thưa các vị khách quý từ các cơ quan chính phủ, các tổ chức xã hội dân sự và kinh doanh nghiệp:

Một trong những vai trò của Liên Hợp Quốc (LHQ) là giúp các quốc gia thành viên tuân thủ các công ước và tuyên bố quốc tế toàn thế giới thông qua cơ quan LHQ. Tuyên ngôn quốc tế về quyền con người năm 1948 bao gồm quy định về chăm sóc sức khỏe, và quy định này được mô tả trong Công ước quốc tế về các Quyền Kinh tế, Xã hội và Văn hóa là “quy định của mọi người dân được chăm sóc sức khỏe một cách tốt nhất có thể.” Đối với mọi người dân được nhận vào, thì họ phải tiếp cận được đến các dịch vụ chăm sóc sức khỏe có giá phải chăng, bao gồm thuốc giá rẻ. Hôm nay chúng ta ở đây để cùng thảo luận về việc làm thế nào để có được thuốc giá rẻ cho những người sống với HIV ở Việt Nam, mà cốt lõi là thuốc kháng vi-rút (thuốc ARV) giá rẻ. Khi tôi bắt đầu tham gia phòng chống HIV 20 năm trước đây, việc chẩn đoán nhiễm HIV dường như nghĩa vụ và việc thông báo cho người nhiễm HIV rằng họ chỉ còn sống được vài tháng hoặc vài năm nữa. AIDS dường như nghĩa vụ và chết. Giờ đây, thuốc ARV cho phép người nhiễm HIV sống lâu, khỏe mạnh và tiếp tục đóng góp cho xã hội. Người sống với HIV PHẢI tiếp cận được tới các loại thuốc ARV giá rẻ, nếu không họ sẽ chết. Điều gì nên là một việc. Nhưng vấn đề phức tạp hơn là làm thế nào để tiếp cận được tới thuốc ARV giá rẻ. Nhưng loại thuốc này không phải là thuốc miễn phí. Có người đã tỏ ra thuốc và người dùng thuốc phải trả tiền cho sáng tạo này. Các công ty dược đã quốc gia hóa bằng hàng triệu đô-la để nghiên cứu và phát triển các loại thuốc ARV đầu tiên cũng như các loại thuốc ARV mới và công nghệ mới. Họ nói rằng họ cần được bù đắp các chi phí nghiên cứu và phát triển này. Nếu không, họ không thể tiếp tục phát triển thêm các loại thuốc mới để chiến đấu chống lại HIV và các căn bệnh khác. Nhưng công ty dược này được cấp bằng sáng chế quy định sáng chế cho những loại thuốc mà họ phát triển ra, giống như đối với các lĩnh vực sở hữu trí tuệ khác. Việc này cho họ được quyền sản xuất và bán các loại thuốc này trong nhiều năm. Sau khi bằng sáng chế hết hạn, các công ty khác được phép sản xuất các loại thuốc này, và việc cạnh tranh khiến giá thuốc giảm đáng kể. Cách đây khoảng 10 năm, khi các công ty sản xuất thuốc giảm bớt đầu tư sản xuất thuốc ARV với qui mô lớn, chi phí đầu tư đã giảm từ hơn 10.000 đô-la/người/năm vào năm 2000 xuống dưới 116 đô-la vào năm 2010. Việc giảm mạnh số tiền trong chi phí đầu tư này xảy ra đáng kể và việc tăng mức độ nghiêm trọng của nhiễm HIV được đầu tư tại Việt Nam cũng như các nước có thu nhập thấp và trung bình khác. Số người tử vong do AIDS hàng năm cũng giảm đáng kể. Rõ ràng công nghệ quốc tế và tổng quốc gia cần phải làm sao để cân bằng việc bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ của các công ty tư nhân và việc bảo vệ quyền được chăm sóc sức khỏe của người dân. Giờ pháp luật có được sự cân bằng này nằm trong các quy định về thương mại quốc tế. Các quốc gia thành viên Tổ chức Thương mại Thế giới buộc phải bảo vệ được quyền các phát minh và sáng chế công nghệ trong ít nhất 20 năm. Nhưng các quy định này cũng có những điểm linh hoạt để cho phép các quốc gia bảo vệ đầu tư tiếp cận được các phát minh nếu đó là vì lợi ích công cộng – như chăm sóc sức khỏe cộng đồng.

Các quốc gia có quy định pháp luật rõ ràng minh bạch và sáng chế thực sự phải thừa nhận những tiêu chí gì để xứng đáng được công nhận và được quy định sáng chế, còn đâu là những phát hiện đã được công nhận và chế là những thay đổi mà không thể được gọi là sáng chế. Hôm nay chúng ta đang bàn về một trường hợp cụ thể - bệnh được quy định sáng chế cho một loại thuốc ARV mà Mạng lưới các quốc gia những người sống với HIV (VNP+) đã nhận được hỗ trợ giảm tải bệnh HIV/AIDS. Tôi xin chúc mừng Mạng lưới VNP+ vì các bạn đã dũng cảm đưa ra đề nghị này. Đây chính là vai trò và trách nhiệm của các bạn với thế cách là tiếng nói đại diện cho những người sống với HIV ở Việt Nam. Tôi cũng xin chúc mừng Hội phòng chống AIDS Hà Nội vì đã hỗ trợ Mạng lưới VNP+ tìm hiểu và khả năng yêu cầu hỗ trợ giảm tải bệnh HIV/AIDS được quy định sáng chế này. Và tôi xin cảm ơn tất cả các quý vị vì đã có mặt ở đây để cùng thảo luận. UNAIDS rất tự hào được hỗ trợ Hội thảo tham vọng ngày hôm nay. Vai trò của chúng tôi không phải là đưa ra những khuyến cáo về chuyên môn hay về pháp luật mà hỗ trợ trí tuệ trực tiếp liên quan đến trường hợp này. Chúng tôi ở đây để giúp thúc đẩy việc trao đổi và thảo luận, nhằm đảm bảo những người sống với HIV ở Việt Nam được hưởng quy định được chăm sóc sức khỏe mà cần thiết nhất có thể. Để kết thúc bài phát biểu, tôi xin nhắc nhở rằng hôm nay chúng ta sẽ thảo luận không chỉ về người sống với HIV và tiếp cận với thuốc ARV giá rẻ. Việc chúng ta thảo luận cũng tác động đến những người dân Việt Nam đang chống lại với những căn bệnh khác như viêm gan, bệnh tim, ung thư hay đái tháo đường. Điều quan trọng là cả các cơ quan chính phủ và các tổ chức xã hội dân sự đều cần hiểu rõ tất cả các công cụ và lựa chọn hiện có nhằm đảm bảo mọi người dân Việt Nam đều tiếp cận được với tất cả các loại thuốc giá rẻ mà họ cần để được hưởng quy định được chăm sóc sức khỏe. Các cuộc họp và vận động hỗ trợ trí tuệ thông qua báo cáo vào các chi tiết về chuyên môn và pháp lý, và có lẽ khó tránh khỏi trở nên nhàm chán vì bạn chờ đợi các vận động viên luật và được là một phần của nó. Nhưng sau cùng, điều mà chúng ta bàn luận không phải là thuốc hay bệnh được quy định sáng chế. Chúng ta đang bàn luận về con người và việc sử dụng các quy định về thông tin mà mọi quốc gia ra sao để đảm bảo mọi người đều được sống khỏe mạnh, hạnh phúc và có ích cho xã hội. Tôi rất mong chờ được nghe các bài trình bày sắp tới đây của các chuyên gia và một cuộc thảo luận sôi nổi của tất cả chúng ta về những vận động quan trọng nói trên. Xin cảm ơn và chúc sức khỏe!